

У стійких конструкціях префікс /um/- має локальне значення і виражає рух навколо чого-небудь, об'їзд, обхід чого-небудь, оточення чим-небудь: твірна основа – симплекс, тип P(um)+SV: **um+ke**: “*umgêhen* – обходити що-небудь”; **um+fъr-n** “*umfahren* – об'їжджати що-небудь”; **um+raed-n** “*umreiten* – об'їхати верхи що-небудь”. Твірна основа – відіменникове суфіксальне утворення, тип P(um)+SV(SN-D): **um+o:ke-n** “*umackern, umpflügen* – оборати, прокласти борозду”.

Висновки. Основні результати дослідження префіксації дієслів у середньобаварській австрійській говірці Закарпаття у світлі поставлених питань і проблем звелись до таких: префіксація є третім за значенням способом утворення нових слів у СБА говірці. Вона найбільш продуктивна в утворенні дієслів. У словотворенні іменника й прикметника префіксація розвинена слабо й малоефективна. Найбільш продуктивними дієслівними префіксами, що не мають омонімічно співвідносних вільних морфем, є [fa-], [pi-], [ta-], і [ts-].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. DUDEN. Die Grammatik. Mannheim : Dudenverlag, 1994. 800 S.
2. Erben J. Einführung in die deutsche Wortbildungslehre. Berlin: Erich Schmidt-Verlag, 1993. 182 S.
3. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig : VEB Bibliographisches Institut, 1984. 361 S.
4. Fleischer W., Barz I. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen : Niemeyer Verlag, 1995. 382 S.
5. Marchand H. The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation. A Synchronic-Diachronic Approach. München, 1969. 385 S.
6. Seel H. Lexikologische Studien zum Pennsylvaniadeutschen. Wortbildung des Pennsylvaniadeutschen. Sprachkontakterscheinungen im Wortschatz des Pennsylvaniadeutschen. *Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik*. Stuttgart : Franz Steiner Verlag, 1988. H. 61. 306 S.
7. Степанова М.Д. Словообразование современного немецкого языка. Москва : Изд-во литературы на иностранных языках, 1953. 360 с.
8. Степанова М.Д., Фляйшер В. Теоретические основы словообразования в немецком языке. Москва : Высшая школа, 1984. 264 с.
9. Юнг В. Грамматика немецкого языка. Санкт-Петербург : Лань, 1996. 544 с.

УДК 811.111'25:070(043.3)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.2.11>

ПРОБЛЕМА КЛАСИФІКАЦІЇ АНГЛОМОВНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В ПАРАДИГМІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

PROBLEM OF CLASSIFICATION OF THE ENGLISH MILITARY VOCABULARY IN THE PARADIGM OF LINGUISTIC RESEARCH

Шаранова Ю.В.,

orcid.org/0000-0002-7971-446

*доктор філософії в галузі освіти, педагогіки,
старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Бесклетна О.О.,

orcid.org/0000-0002-5522-2909

*старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

У статті узагальнено та систематизовано наявні у сучасній лінгвістичній науці підходи до проблеми класифікації англійської військової лексики. Зазначено, що військова лексика є особливим прошарком лексичних одиниць, які обслуговують військову галузь людської діяльності (організацію збройних сил, оперативного тактичного мистецтва ведення бойових дій, види озброєння тощо). Наголошено, що військова фахова мова відіграє важливу роль в армійському житті, оскільки вона є одним з головних інструментів передачі та зберігання різних видів інформації (зокрема, про види озброєння, військові групування, статутні (нестатутні) відносини між військовослужбовцями

тощо), що використовується у військовій справі. У межах досліджуваного лінгвістичного феномену виокремлено такі класифікації, як-от: за тематичними ознаками, за сферою спілкування та з точки зору труднощів розуміння лексичних одиниць та їх перекладу. Окреслено, що відповідно до класифікації за тематичними ознаками військова терміносистема, як і військова фахова мова, розподіляється на тактичну, військово-організаційну, військово-технічну (за родами військ та видами збройних сил) термінологію. На основі класифікації за сферою спілкування англійська військова лексика охоплює: 1) військово-прикладну термінологію (офіційну / статутну термінологію та нестатутну термінологію); 2) емоційно забарвлені лексичні одиниці, які, як правило, є стилістичними синонімами відповідних військових термінів. Висвітлено класифікацію з точки зору перекладу військової термінології, згідно з якою всі терміни досліджуваної фахової мови розподілені на три групи: 1) терміни на позначення реалій дійсності іншої культури, ідентичних реаліям в рідній країні; 2) терміни на позначення реалій дійсності іншої культури, відсутніх в країні проживання, які мають загальноприйняті термінологічні еквіваленти у мові перекладу; 3) терміни на позначення реалій дійсності іншої культури, відсутніх в рідній країні, які не мають загальноприйнятих термінологічних еквівалентів у мові перекладу.

Ключові слова: англійська військова лексика, військова фахова мова, військовий термін, емоційно забарвлена лексика, класифікація, переклад.

The article summarizes and systematizes the approaches available in modern linguistics to the problem of classification of English military vocabulary. It is noted that military vocabulary is a special layer of lexical units that serve the military branch of human activity (organization of the armed forces, operational and tactical art of combat operations, types of weapons, etc.). It is emphasized that the military professional language plays an important role in the military life, as it is one of the main tools for transmitting and storing various types of information concerning weapons, military groups, statutory (non-statutory) relations between servicemen, etc., exploited in military affairs. Within the framework of the studied linguistic phenomenon, such classifications are singled out: on thematic features, on the sphere of communication and from the point of view of difficulties in understanding lexical units and their translation. It is outlined that according to the classification by thematic features, the military terminology system is divided into tactical, military-organizational, military-technical (by types of troops and types of armed forces) terminology. Based on the classification in the field of communication, English military vocabulary includes: 1) military-applied terminology (official / statutory terminology and non-statutory terminology); 2) emotionally colored lexical items, which, as a rule, are stylistic synonyms of the corresponding military terms. The classification in terms of translating military terminology is highlighted, according to which all terms of the studied specialized language are divided into three groups: 1) terms to denote the realities of another culture, identical to the realities in the native country; 2) terms to denote the realities of another culture, absent in the country of residence, which have generally accepted terminological equivalents; 3) terms to denote the realities of another culture, absent in the native country, which do not have generally accepted terminological equivalents.

Key words: English military vocabulary, military language, military term, emotionally colored vocabulary, classification, translation.

Постановка проблеми. Зростання милітаризації сучасного суспільства на тлі військово-політичних конфліктів, спричинених загостренням збройних протистоянь світового масштабу, слугує поштовхом до стрімкого розвитку фахової мови військової сфери. З огляду на це сьогодні лінгвістична наука приділяє велику увагу дослідженню військової лексики у текстах різного стилістичного спрямування. Військова фахова мова відіграє важливу роль в армійському житті, оскільки вона є одним з головних інструментів передачі та зберігання різних видів інформації (зокрема, про види озброєння, військові групування, статутні (нестатутні) відносини між військовослужбовцями тощо), що використовується у військовій справі. Військова фахова мова становить складне поєднання специфічної військової термінології та субстандартної лексики. Обидва складники безперервно розвиваються та вдосконалюються за рахунок появи нових військових реалій і понять.

Інтерес до цієї проблеми викликаний також і тим фактом, що військові реалії пронизують різні сфери соціального життя, проникаючи у повсякденний побут не лише військовослужбовців, а і пересічних громадян. Все це зумовлює беззаперечну актуальність досліджуваного лінгвістичного феномену.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різні аспекти фахової військової мови слугують об'єктами у дослідженнях українських і зарубіжних мовознавців, які вивчали питання, пов'язані зі шляхами формування, творення військової лексики та з її семантикою (А. Андріянова, Д. Василенко, І. Литовченко, І. Кочан, С. Кравець, Т. Панько, Р. Стацюк, Л. Туровська та ін.). Крім того, науковців цікавлять особливості перекладу військової лексики (Л. Бондаренко, М. Зайцева, О. Ковтун, Ю. Космацька, Ю. Полежаєв та ін.). Ці питання постійно перебувають у колі інтересів фахівців з лінгвістичної науки та досліджуються під різним кутом зору, наприклад, шляхом опису стереотипних референтних ситуацій у різних мовах.

Постановка завдання. Мета статті полягає у вивченні та систематизації наявних у сучасній лінгвістичній науці підходів до проблеми класифікації англійської військової лексики.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що класифікація може існувати у будь-якій науці, галузі знань або сфері діяльності людини. Значення класифікації лексичних одиниць для військової сфери є надзвичайно важливим, оскільки саме за рахунок класифікації демонструється структура досліджуваної сфери діяльності, що розкриває її специфіку. Класифікація об'єктів сфери, яка

досліджується, є методом пізнання, що базується на особливих ознаках військової лексики. Ідеться про зміст, структуру, функції тощо.

Військова лексика є особливим прошарком лексичних одиниць, оскільки вона обслуговує особливу галузь людської діяльності – організацію збройних сил, оперативно-тактичне мистецтво ведення бойових дій, види озброєння тощо. На думку філологині І. Литовченко, у результаті використання досягнень науково-технічного прогресу відбувся якісний стрибок у розвитку засобів військової справи, який назвали військово-технічною революцією [13, с. 77–78].

В. Литовченко зазначає, що лінгвістичні класифікації термінів базуються на ознаках термінологічних одиниць певної мови. Вона наводить такі класифікації термінів [12]:

1) класифікацію за семантичним змістом лексичних одиниць, на основі якої вчені виокремлюють однозначні та багатозначні термінологічні одиниці у межах певної терміносистеми;

2) класифікацію за сферою застосування лексичних одиниць, згідно з якою виділяються універсальні, унікальні та концептуально-авторські терміни;

3) класифікацію на основі історико-лексикологічних аспектів, яка враховує наявність термінів-архаїзмів і термінів-неологізмів у межах певного історичного періоду [12, с. 158].

Класифікація за тематичними ознаками. На думку філологині К. Ісаєвої [11], військова термінологія, як і військова фахова мова, розподіляється на такі групи відповідно до певної сфери: тактичну, військово-організаційну, військово-технічну (за родами військ та видами збройних сил). Дослідниця також вказує на термінологічні групи за тематичною ознакою, з-поміж яких виділяються такі: військові команди, військово-технічні терміни, тактичні терміни, військово-адміністративні терміни, військово-топографічні терміни, військово-інженерні терміни тощо [11, с. 31]. Зцим погоджується Г. Стрелковський [20], який зазначає, що потрібно розрізняти терміни тактичні, організаційні, військово-технічні, а також терміни, які стосуються різних родів військ та видів збройних сил, тобто належать до різних сфер військової діяльності. У межах кожної з цих сфер значення терміна є цілком однозначним [20, с. 83]. Подібним чином З. Дубинець з-поміж військової лексики розрізняє: 1) назви осіб, пов'язаних з військовою справою; 2) назви зброї, військового спорядження та регалій; 3) назви збройних сил, військових одиниць, стратегій та тактик ведення бойових дій та їх наслідків [7, с. 169].

Г. Бучина [5] виділяє три ключові тематичні групи у складі військової лексики:

1) групу «армія як інструмент держави», до якої входять підгрупи «військова політика держави» (стан міждержавних та внутрішньодержавних відносин, милітаризм, військова доктрина держави тощо) та «військові дії армії» (учасники воєнних дій та їх розташування під час бою, військовополонені, військова стратегія, військова тактика тощо);

2) групу «армія як соціальний інститут», до якої входять підгрупи «роди військ», «військові одиниці», «військові установи», «представники певного роду військ», «особовий склад», «обмундирування та спорядження» та «військова служба»;

3) групу «озброєння та технічне оснащення армії», що охоплює підгрупи «озброєння армії» (стрілецька зброя, польова артилерія, ракетні системи, частини вогнепальної зброї, вогнепальна зброя) та «технічне оснащення армії» (наземні та підземні споруди, бойові вертольоти, тактична авіація, бронетанкова техніка, надводні кораблі та підводні човни, військові машини) [5, с. 56–58].

Український дослідник мови військової сфери Ю. Лукіянчук [14] також пропонує тематичну класифікацію військових термінів, зокрема відповідно до видів та родів збройних сил:

1) терміни сухопутних військ (з-поміж яких науковець виділяє терміни механізованих, танкових, аеромобільних, ракетних та інших військ: *field artillery – польова артилерія*);

2) терміни військово-морських сил (з-поміж яких науковець виділяє терміни надводних, підводних сил тощо: *landing craft – десантний корабель*);

3) терміни військово-повітряних сил (з-поміж яких науковець виділяє терміни винищувальної, розвідувальної, штурмової, військово-транспортної авіації тощо: *bomber – бомбардувальник*);

4) терміни військ зв'язку (*signal operations center – вузол зв'язку*);

5) терміни інженерних військ (*combat engineer support – інженерне забезпечення бойових дій*).

Класифікація за сферою спілкування. Розглядаючи військову лексику як слова та словосполучення, що є засобами позначення військових понять у різних сферах спілкування, А. Аксьонов [1] виокремив у ній три таких основних складники: *військову термінологію, неофіційні еквіваленти військових термінів та військові арготизми*. Вчений вважає, що військові терміни не відтворюють суб'єктивної оцінки об'єкта мови, їхнє вживання обмежене офіційною військовою літературою. Неофіційні

еквіваленти військових термінів мають певну суб'єктивність, тому що вони створюються окремими військовими спеціалістами для називання військових понять, які вже мають офіційно закріплені за ними визначення. Військові арготизми характеризуються насиченим емоційним забарвленням. Вони є експресивним еквівалентом військових термінів і менш активно позначають нові військові поняття [1].

Подібним чином згрупує військову лексику англійської мови українська дослідниця В. Погонєць: 1) термінологічна лексика (цю підгрупу представлено термінами); 2) професійна лексика (охоплює професіоналізми); 3) специфічна лексика певних соціальних груп (включає жаргонізми) [18, с. 67–70].

Є. Єліна [9], проаналізувавши лексичний склад мови військовослужбовців, вважає, що спеціальна військова лексика охоплює *військову термінологію, військово-командні, військово-ритуальні термінологічні одиниці*. Як стверджує дослідниця, військова термінологія включає вузькі, власне військові терміни, термінологізовані одиниці, загальноновживані терміни, терміносполучення та жаргонізми [9, с. 15].

Лінгвісти Л. Нелюбін, О. Дормідонтов, О. Васильченко [16] розглядають англійську військову лексику з позиції військового перекладу. Вони систематизують військову лексику за такими трьома основними групами, як: *військова термінологія, військово-технічна термінологія та емоційно забарвлена військова лексика* [16, с. 13]. У розумінні військового терміна ці дослідники виходять із лінгвістичного уявлення про терміни як слова і словосполучення спеціальної мови, створені або запозичені для точного визначення спеціальних понять та позначення спеціальних предметів у певній галузі знань. Військова термінологія визначає поняття, безпосередньо пов'язані з військовою справою, засобами ведення збройної боротьби. Військово-технічна термінологія складається з науково-технічних термінів. Військові та військово-технічні терміни займають значний обсяг військової лексики, тому що вони містять максимальне змістове навантаження. Емоційно забарвлена військова лексика, або сленг, – це слова та словосполучення, що вживаються у мовному спілкуванні військовослужбовців і є фактично стилістичними синонімами відповідних військових термінів. У мові військових документів спостерігається також спеціальна військова фразеологія, яка включає змінно-стійкі та стійкі словосполучення, що зрідка вжива-

ються у літературній мові та наявні у сфері мовного спілкування з військової тематики. Ідеться про змінно-стійкі сполучення (*to lift fire – переносити вогонь*), кодовані стійкі сполучення, що виникають у результаті прихованого управління військами (*mayday – міжнародний сигнал небезпеки*), команди (*general alarm – сигнал загальної тривоги*), військові афоризми, прислів'я, сленг, вульгаризми (*be quick on the draw – миттєво реагувати, have sand in one's hair – мати досвід бойових дій у пустелі*) [16, с. 116–117].

Деякі мовознавці [2; 4; 15; 19] у військовій лексиці виокремлюють не три основні групи, а лише дві, а саме: *термінологічну спеціальну лексику та професійну загальноновживану лексику* [19, с. 19], яку ще називають *військово-побутовою лексикою* [2, с. 63]. Остання слугує спеціальною мовною сферою, функціонуючи між термінологічною та загальноновживаною лексикою. Оскільки військова діяльність розподіляється на окремі сфери, то відбувається виділення термінології тактичної, військово-організаційної, військово-технічної, термінології за родами військ, яка функціонує у своєму напрямі за всіма параметрами мовної підтримки поруч зі субстандартною лексикою.

Класифікація з точки зору перекладу військової термінології. Її пропонують лінгвісти Л. Нелюбін, О. Дормідонтов, О. Васильченко [16], розподіляючи всі терміни досліджуваної фахової мови на три групи відповідно до труднощів їх перекладу:

1) терміни, які позначають реалії іноземної дійсності, ідентичні до реалій дійсності рідної країни, наприклад: *public safety – громадська безпека*. Розуміння та переклад термінів цієї групи не викликає особливих труднощів:

а) в якості еквівалента виступає термін, форма якого пов'язана з формою англійського терміна. Це так звані інтернаціональні терміни: *battery – батарея*;

б) в якості еквівалента виступає термін, форма якого не пов'язана з формою англійського терміна: *colonel – полковник*;

в) багатокомпонентний англійський термін, який складається з декількох слів, перекладається терміном, компоненти якого збігаються за формою та значенням з відповідними компонентами англійського терміна, наприклад: *mechanized brigade – механізована бригада*;

г) загальне значення багатокомпонентного англійського терміна повністю збігається зі значенням відповідника, проте окремі його компоненти відрізняються: *prone position – положення лежачи*;

2) терміни, які позначають реалії іноземної дійсності, відсутні в країні проживання, проте вони мають загальноприйняті термінологічні еквіваленти, наприклад: *Quadrennial Defense Review* – чотирирічний оборонний огляд (програма реформування та розвитку ЗС США). Адекватний переклад таких термінів досягається шляхом підбору відповідників шляхом адекватної заміни. Важливе значення під час перекладу термінів даної групи має контекст, який допомагає вивести загальне значення терміна із значень його компонентів;

3) терміни, які позначають реалії іноземної дійсності, відсутні в дійсності рідної країни. Вони не мають загальноприйнятих термінологічних еквівалентів, наприклад: *alert hangar* – ангар вильоту по тривозі. Переклад таких термінів становить найбільшу складність, оскільки правильний переклад неможливий без детального аналізу значення компонентів. Переклад таких термінів забезпечується шляхом:

а) опису значення англійського терміна, наприклад: *attack problem* – тактична задача по веденню наступального бою;

б) дослівного перекладу, наприклад: *first-lieutenant* – перший лейтенант;

в) часткової або повної транслітерації, наприклад: *master sergeant* – майстер-сержант;

г) транслітерації та дослівного перекладу, наприклад: *chief master sergeant* – головний майстер-сержант;

г) транскрибування, наприклад: *ensign* – енсин;

д) транскрибування і перекладу, наприклад: *warrant officer* – ворент-офіцер [16, с. 15–16].

Висновки. Отже, сьогодні існує різноманіття поглядів на проблему класифікації англійської військової лексики. Здійснений аналіз наукових праць дозволив виділити такі класифікації у межах досліджуваного лінгвістичного феномену: за тематичними ознаками, за сферою спілкування та з точки зору труднощів розуміння лексичних одиниць та їх перекладу. Кожна з цих класифікацій є вагомим внеском у сучасну лінгвістичну науку, окреслюючи певний аспект англійської військової лексики.

Таким чином, можемо констатувати, що англійська військова лексика є динамічною системою мови, яка постійно розвивається та потребує подальших розвідок, зокрема у комплексному вивченні лінгвокогнітивних особливостей її відтворення засобами української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аксенов А.Т. К вопросу о взаимодействии между английской военной терминологией и общенародной лексикой : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Москва, 1954. 17 с.
2. Байло Ю.В. Особливості поняття «військовий термін» (семантичний аспект). *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія «Філологічні науки»*. 2013. Кн. 3. С. 62–65.
3. Білозерська Л.П., Вознесенко Н.В., Радецька С.В. Термінологія та переклад. Вінниця : Нова книга, 2010. 232 с.
4. Бидеркесен Д., Агеева Ю. Функционирование военной лексики в языке СМИ. *Балтийский гуманитарный журнал*. 2019. № 1 (26). С. 35–38. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/funktsionirovanie-voennoy-leksiki-v-yazyke-smi> (дата звернення: 01.11.2021).
5. Бучина Г.А. Роль метафоры в структурировании и функционировании лексики ограниченного употребления (на материале военной лексики в русском и английском языках) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Саратов, 2003. 24 с.
6. Василенко Д.В. Військова лексика англійської мови ХХ – початку ХХІ століття. Горлівка : Вид-во ГДПІМ, 2009. 220 с.
7. Дубинець З.О. Військова лексика в романі Р. Іванчука «Мальви». *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2015. Вип. 73. С. 169–172.
8. Дуброва Ю.Ю. Особенности военного дискурса. *Вестник Московского государственного лингвистического университета. Серия «Языкознание»*. 2013. Вып. № 5 (665). С. 59–68.
9. Елина Е.А. Социолингвистический аспект речи персонажей военных (на материале русской прозы XIX веков) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Саратов, 1997. 17 с.
10. Іграк К.Ю. Емоційно забарвлені елементи військової лексики. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Серія «Лінгвістичні науки»*. 2017. № 25. С. 55–59.
11. Исаева Е.Д. Особенности японской военной терминологии. *Вестник Иркутского государственного лингвистического университета*. 2009. № 4. С. 29–34.
12. Литовченко В.И. Классификация и систематизация терминов. *Вестник Сибирского государственного аэрокосмического университета им. академика М.Ф. Решетнева*. 2006. № 3 (10). С. 156–159.
13. Литовченко І.О. Уплив екстра- та інтралінгвальних чинників на розвиток військової лексики української мови. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Серія «Філологічні студії»*. 2014. Вип. 10. С. 75–83.
14. Лукіяничук Ю.О. Способи класифікації військових термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2017. Вип. 66. С. 65–67. DOI: 10.25264/2519-2558-2017-66-65-67.

15. Навальна М., Калужинська Ю. Актуалізація лексем на позначення військових дій, процесів та станів. *Психолінгвістика / Psycholinguistics*. 2018. № 24 (2). С. 218–235.
16. Нелюбин Л.Л., Дормидонтов А.А., Васильченко А.А. Военный перевод и его особенности : учебник военного перевода (общий курс). Москва : Воениздат, 1981. 379 с.
17. Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство. Львів : Світ, 1994. 216 с.
18. Погонєць В.В. Особливості англомовного військового дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2019. № 39. Том 2. С. 67–70.
19. Салимова Р.Х. Современное профессиональное просторечие (на материале военной русской лексики советской эпохи). Москва : Наука, 1974. 135 с.
20. Стрелковский Г.М. Теория и практика военного перевода: немецкий язык. Москва : Воениздат, 1979. 272 с.
21. Туровська Л.В. Дещо про генезис сучасної української військової термінології. *Наукові праці : науково-методичний журнал*. Миколаїв. 2007. Вип. 54. С. 79–84.

УДК 811.111'25:070(043.3)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.2.12>

ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРІОДИ СТАНОВЛЕННЯ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ США

HISTORICAL FEATURES AND PERIODS OF FORMATION OF TERMINOLEXICS OF HIGHER EDUCATION IN THE USA

Шеремета К.Б.,

orcid.org/0000-0002-5935-954X

здобувачка ступеня «доктор філософії»,

викладачка кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

У статті шляхом теоретичного аналізу та переосмислення наукових здобутків щодо становлення англомовної термінології вищої освіти США на тлі історичних процесів, які вплинули на її формування, окреслено авторську періодизацію основоположних напрямів розвитку аналізованого лінгвістичного феномену. Розглянуто вплив екстралінгвістичних чинників на становлення та розвиток освітньої терміносистеми вищої школи США. Ці чинники відображають своєрідність історії цієї держави і систему цінностей, відповідно до якої функціонує сучасне американське суспільство. Визначено та схарактеризовано такі періоди: 1) період нагромадження уніфікованої термінології вищої освіти релігійного (протестантського) спрямування на підґрунті класичних гуманітарних дисциплін (1636–1818 рр.); 2) період розвитку освітньої термінології, пов'язаної з виокремленням напрямів спеціалізації з гуманітарних і природничих наук, та закладення основ науково-дослідницької вищої школи (1819–1908 рр.); 3) період поповнення термінологічними одиницями на позначення різних аспектів змістового наповнення загальної підготовки на бакалавраті (1909–1957 рр.); 4) період домінування термінології, пов'язаної з професійною підготовкою студентів (1958–1979 рр.); 5) період активного нагромадження термінології, пов'язаної з процесами модернізації освітньої сфери й активного втілення концепції навчання протягом усього життя (1980 – дотепер). Зазначено, що досліджуваний прошарок лексики є потужною лінгвістичною базою, яка відображає різні аспекти формування і функціонування всіх сфер американської вищої школи. Встановлено, що найпродуктивнішими періодами є два останні з п'яти визначених, які характеризуються високою активністю й інтенсивністю формування та поширення американської освітньої термінології. Це пов'язано з екстралінгвістичними чинниками.

Ключові слова: термінологічна одиниця, англомовна термінологія вищої освіти США, діакронічний підхід, екстралінгвістичні чинники, фахова мова вищої освіти США.

The article, through theoretical analysis and rethinking of the scholarly findings in the sphere of forming the English terminology of the U. S. higher education against the background of historical processes that influenced its formation, outlines the author's periodization of developing the analyzed linguistic phenomenon. The influence of the extralinguistic factors on the formation and development of the educational terminology of the higher education in the United States, which reflect the uniqueness of the history of that country and the system of values according to which modern American society operates, is considered. The following periods are defined and characterized: 1) the period of accumulating the unified terminology of higher education of religious (Protestant) orientation on the basis of liberal arts (1636–1818); 2) the period of developing the educational terminology related to the separation of areas of specialization in the humanities and natural sciences, and laying the foundations of research universities (1819–1908); 3) the period of replenishing the terminological units to denote various aspects of the content of undergraduate general education (1909–1957); 4) the period of domi-